AVİM Yorum • No: 2021 / 69 • Aralık 2021

NİKOL PAŞİNYAN'IN 24 ARALIK 2021'DEKİ ÇEVRİMİÇİ BASIN KONFERANSI

Turgut Kerem TUNCEL

Analist

Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyanın 24 Aralıkta gerçekleştirilen çevrimiçi bir basın konferansında dile getirdiği bazı sözler, hem Ermenistandaki siyaset sınıfının bir bölümünün ve hem de fiilen Bakünün kontrolü altında olmayan eski Dağlık Karabağ bölgesinin bir kısmında faaliyette bulunan de facto Ermeni yönetiminin sert itirazlarıyla karşılaştı. Esasen, 2020 Karabağ Savaşı sonrasında Ermeni siyasetinde, Paşinyan ve Paşinyan karşıtı aktörlerin birbirlerine ağır suçlamalarda bulunmaktan imtina etmedikleri bir güç mücadelesinin ve bunun neden olduğu karmaşanın devam etmekte olduğunu gözlemlemekteyiz. Son günlerde yeniden alevlenen tartışmalar bu silsilenin bir devamı niteliğindedir. Bunun yanında, Paşinyanın öne sürdüğü bazı fikirler ve bunlara karşı muhalefetin itirazları, Karabağ ihtilafına dair bazı önemli konuların daha iyi anlaşılması açısından önemli bir vesile olmuştur.

Bu konuya geçmeden önce, Paşinyanın 24 Aralıkta değindiği birkaç hususa değinmekte fayda olacaktır.

Paşinyanın 24 Aralıktaki dikkat çeken ifadelerinden biri, Erivan ile Bakü arasında kapsamlı bir barış anlaşmasının gerekli olduğuna inandığına dair sözleridir. Bu kapsamda Paşinyan ayrıca, AGİT Minsk Grubunun kapsamlı bir barış anlaşması hakkında önermiş olduğu bir gündem olduğunu vurgulayarak bir kez daha bu mekanizmayı müzakerelerin merkezine almaya çabalayan tutumunu sürdürmüştür.

Paşinyanın, Erivanın bir süreden beri benimsemiş göründüğü bölgedeki ulaşım ve iletişim hatlarının açılması konusundaki olumlu yaklaşımını teyit eden sözleri de dikkat çeken bir diğer hususdur. Bunun yanında Paşinyan, uzun süredir Ermenistan içinde hararetli tartışmalara ve Ermenistan ve Azerbaycan arasında zaman zaman gerginliklere neden olan Zangezur Koridoru konusu hakkında, kontrollerin olmadığı ve gümrük vergilerinden muaf bir koridor mantığıyla işletilecek bir hattı Ermenistanın kabul etmeyeceğini ve bu konunun Erivanın kırmızı çizgisi olduğunu vurgulamıştır.

Üçüncü dikkat çekici husus, Paşinyanın bölgedeki jeopolitik gelişmeler açısından önemli olan ve ilk toplantısı 10 Aralıkta Moskovada gerçekleştirilen 3+3 (Altılı) Platform konusunda olumlu görüşlerini ifade etmesidir.

Paşinyan, 2020 Karabağ Savaşı sonrasında yeniden gündeme gelen Türkiye-Ermenistan normalleşme girişimlerine de değinmiştir. Türkiye-Ermenistan kara sınırının açılmasının Ermenistan için önemli bir konu olduğunu vurgulayan Paşinyan, normalleşme konusunun Ermenistan için duygusal yanı da olan bir mesele olduğunu sözlerine eklemiş ve süreçle ilgili iyimser bir bağlamın oluşturulması için çabalarken abartılı bir iyimserlik içine girilmemesi yönünde bir uyarıda bulunmuştur. Konuyla ilgili olarak Ermeni tarafının basmakalıp söylemlerinden biri olan Ermenistanın Türkiyeyle normalleşme konusunda ön şartlarının olmadığını tekrarlayan Paşinyan, Ermeni soykırımının uluslararası alanda tanınmasını sağlamak yönündeki Ermenistan devlet politikasından geri dönülmeyeceğini sözlerine eklemiştir.

Ermenistandaki bir kısım siyasi aktörün ve eski Dağlık Karabağ bölgesindeki de facto Ermeni yönetiminin sert tepkisine ise Paşinyanın iki konu hakkındaki sözleri neden olmuştur. Bunlardan ilki, Dağlık Karabağın Ermeni toprağı olduğu kadar Azerbaycan toprağı da olduğu, bu bölgenin bu iki ulustan birine ait olmadığı, Dağlık Karabağın Ermeni ve Azerbaycanlı bir karaktere sahip bir bölge olduğu ve bunu Erivanın da Karabağ müzakereleri sürecinde kabul ettiği yönündeki sözleridir. Bu kapsamda Paşinyan, Karabağlı Ermenilerin haklarının korunması kadar Karabağlı Azerbaycanlıların haklarının korunmasının da sürdürülen müzakerelerin gündeminde yer aldığını söylemiş ve Dağlık Karabağın kaderinin belirlenmesinde Karabağlı Azerbaycanlılarında söz hakkı olması gerektiğini ifade etmiştir.

Paşinyanın tepki çeken diğer sözleri ise eski Dağlık Karabağ bölgesinin statüsünün belirlenmesi tartışmalarıyla alakalıdır. Paşinyan, 2016 yılında, müzakere sürecinde bir dönüm noktasının yaşandığını ve bu yıl gerçekleştirilen görüşmelerde Dağlık Karabağın statüsünün Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) tarafından karara bağlanması konusunda anlaşmaya varıldığını, böylece statü konusunda AGİT Minsk Grubunun fiilen devreden çıkartılmış olduğunu ifade etmiştir. Bunun devamında, BMGKnın 1993 yılında aldığı ve Dağlık Karabağın Azerbaycan toprağı olduğunu teyit eden dört kararı hatırlatan Paşinyan, statü konusunun BMGKnın gündemine gelmesi durumunda Konseyin, 1993 yılındaki kararları doğrultusunda, Dağlık Karabağ sorunun Azerbaycanın toprak bütünlüğü içinde çözülmesine yönelik bir tutum benimseyeceğini ve bu nedenle statü konusunun Azerbaycan anayasası çerçevesinde belirlenmesinin zorunlu hale geleceğini belirtmiştir. Kendisine

Özetlemek gerekirse Paşinyan, bir yandan Dağlık Karabağdaki Azerbaycan varlığını inkâr eden ve bölgeye dışlayıcı bir Ermeni kimliği atfeden radikal Ermeni söylemini reddederken, diğer yandan açık olarak Karabağ sorununun çözümünün hem hukuki hem de siyasi olarak ancak bölgenin Azerbaycan toprağı olarak tanınmasıyla ve Azerbaycan kanunları çerçevesinde mümkün olacağını söylemiş, bu nedenlerle çok sert eleştirilerin hedefi haline gelmiştir.

Paşinyanın bu iki tespiti kendi içlerinde büyük öneme sahiptir. Bunun yanında, Paşinyanın bu sözlerine Erivan ve Hankendinden gelen yüksek sesli eleştiriler de Karabağ meselesinin neden ancak 2020 yılı sonbaharında yaşanan savaşla çözüm yoluna girdiğinin anlaşılması için önemlidir.

Eski Dağlık Karabağ bölgesinin halen Bakünün kontrolünde olmayan kısmında faaliyet gösteren de facto Ermeni yönetiminin başındaki Arayik Harutyunyan doğrudan Paşinyanı hedef aldığı açıklamasında, Dağlık Karabağ Ermenilerinin kendi kaderini tayin hakkıyla ilgili tereddüt ve tavizlerin söz konusu olamayacağını; Karabağdaki Ermeni cumhuriyetinin bağımsızlığının uluslararası alanda tanınmasının esas olduğunu; bu gerçekleşene kadar Dağlık Karabağın Azerbaycan sınırları içinde bir statüye sahip olmasının kabul edilebilir olmadığını söylemiştir. Kısacası Harutyunyan, Dağlık Karabağdaki de facto Ermeni entitesi için kabul edilebilir tek olasılığın bağımsızlık olduğunu ifade etmiştir.

Statü konusundaki bu iddialarının yanında Harutyunyan, Dağlık Karabağın ulusal karakteri hakkında da Paşinyanın sözlerini eleştirmiş ve Karabağlı Azerbaycanlıların bir gün Karabağa geri dönüşleri ihtimaline mutlak bir karşı duruş sergilemiştir. Harutyunyan bunu, Ermeni ve Azerbaycanlıların bir arada yaşama olanağının olmadığı yönündeki ırkçılığa varan bir sözleriyle açıklamaya çalışmıştır.

Karabağdaki de facto Ermeni yönetiminin parlamentosu da yayımladığı bir bildiride benzer görüşleri ifade etmiştir. Ermenistan Cumhuriyetinin 8 Temmuz 1992de alınan bir kararla Dağlık Karabağdaki Ermeni cumhuriyetinin bağımsızlığının uluslararası alanda tanınması konusunda bir siyaset yürütmeyi kabul ettiğini ve bu kararın halen bağlayıcı olduğunu iddia eden bildiride, Dağlık Karabağın Ermeni kökeninin sorgulanmasının ve burada, Karabağlı Azerbaycanlıları kastederek, yabancı unsurların bulunmasının savunulmasının kabul edilemez olduğu belirtilmiştir. Yani, parlamento da Harutyunyan gibi, Karabağlı Azerbaycanlılara karşı yürütülen yok sayma ve etnik temizlik politikasını savunmuştur.

Paşinyanın 24 Aralıkta yaptığı açıklamalardan Zangezur koridoru konusunda Ermenistanın elinden geldiğince direnç göstereceği sonucuna varılabilir. Elbette, bu direncin nereye kadar sürdürülebileceği önemli bir soru olarak karşımızda durmaktadır. İkinci olarak, Ermenistanın AGİT Minsk Grubunun bir şekilde 2020 Karabağ Savaşı sonrasın dönemde önemini korumasına dair bir arzusu olacağı da görülmektedir. Ancak, bir yandan Karabağ ihtilafının çözümünün nihayetinde BMGK nezdinde olabileceğini söyleyen Paşinyanın diğer yandan AGİT Minsk Grubunu oyun içinde tutma çabası arasındaki çelişki açıktır. Bunun yanında, zaten son on yıldır Azerbaycan ve Ermenistan arasında barışın sağlanması bir yana sıcak çatışmaların önlenmesi konusunda dahi yetersiz kalan ve saygınlığını büyük ölçüde yitirmiş olan bu mekanizmanın içinde bulunduğumuz dönemde nasıl bir rol oynayabileceği de başlı başına bir diğer sorudur. Paşinyanın, Ermenistanın Ermeni soykırımının uluslararası alanda tanınması yönündeki devlet politikasına yaptığı atıf ise, Türkiye-Ermenistan normalleşmesi konusundaki olası bariyerleri akla getirmektedir. Nasıl ki Ermenistan için normalleşme ulusal çıkarları açısından önemliyse ve ancak bunları sağladığı oranda yürütülmesi mantıklı olacaksa, aynı şey Türkiye için de geçerlidir.

Bunlar bir kenara bırakılırsa, Paşinyanın Dağlık Karabağdaki Azerbaycan varlığını kabul etmesinin Azerbaycan-Ermenistan normalleşmesi açısından önemli ve olumlu bir yaklaşım olarak görülebilir. Bunun yanında, bu konuda kendisine yöneltilen eleştiriler, bu süreçte Ermeni tarafından kaynaklanacak sorunları akla getirmektedir. Öyle ki, bu eleştiriler Ermenistanda halen çok yaygın olan ırkçı ve inkârcı yaklaşımın bir tezahürü olarak karşımızda durmaktadır.

Paşinyanın eski Dağlık Karabağ bölgesinin statüsünün Azerbaycan anayasası çerçevesinde belirlenmesi ve bu bölgedeki de facto Ermeni entitesinin bağımsızlığı gibi bir olasılığın olmadığına dair sözleri ise oldukça çarpıcıdır. Ancak, Paşinyanın bu sözlerine karşı getirilen radikal maximalist yaklaşımların Ermeni siyasetinin diğer yüzü olduğu da unutulmamalıdır.

24 Aralıktaki açıklamalarının ortaya koyduğu tüm sorunlar bir yana, Paşinyanın eski Dağlık Karabağ bölgesinin ulusal kimliği ve statü konusundaki sözleri, kendisinin 2018 baharından 2020 sonbaharına kadar içinde bulunduğu sarhoşluk havasından çıktığını ve ayakları yere daha çok basan bir gerçekçiliğe doğru yol aldığını göstermektedir. En azından, bölgede barış ve istikrarı arzulayan bu değerlendirmenin yazarı gibi ılımlılar, durumun böyle olduğunu düşünmek ve görmek arzusundadır.

* *Fotoğraf: https://www.primeminister.am/*

Yazar Hakkında :

Dr. Turgut Kerem Tuncel, Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) kıdemli analisttir. Avrasya jeopolitiği, Geniş Karadeniz Bölgesi, Güney Kafkasya, Karabağ ihtilafı ve Türk-Ermeni ilişkileri hakkında çalışmalar yürütmektedir.

Atıfta bulunmak için: TUNCEL, Turgut Kerem. 2026. "NİKOL PAŞİNYAN'IN 24 ARALIK 2021'DEKİ ÇEVRİMİÇİ BASIN KONFERANSI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2021 / 69. Aralık 29. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/NIKOL-PASINYAN-IN-24-ARALIK-2021-DEKI-CEVRIMICI-BASIN-KONFERANSI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır